

Nikdy nevyhazuj Camel z okna!



aneb o manipulacích...

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.

jeronym.klimes@seznam.cz

<http://www.klimes.us>

Etymologie - manus - manipulus



manus (lat.) = ruka

manipulus (lat.) = ručička,
zručný, římská "URNA",
uzlíček, snop

příklad manažerka

Manipulace

Manipulace (utilitární, instrumentální přístup ke druhým) jakékoli **úmyslné zacházení s druhými jako s neživými věcmi** (nástroji, instrumenty) a ignorování jejich vůle a/nebo vědomí.

Manipulace je vždy vědomý (korový) proces a je cílený a zaměřený na oběť, inherentně proto tak logický, jak je inteligentní manipulátor.

Utilitární, instrumentální přístup k lidem



Hrozný, že? Dávno bych ho vyhodila, ale vyrábí mi kyslík...

...peníze, sex atd.

Klasifikace manipulací

1) Manipulace pocitů, zážitků či fantazijních postav

2) Manipulace reálnými lidmi

a) Přímá, nátlaková (ignorování vůle druhých lidí) *Manipulovaný si plně uvědomuje, že musí udělat něco, co nechce.*

b) Nepřímá, taktizující (ignorování vědomí druhých lidí) *Manipulovaný neví, že nevědomky plní vůli manipulátora.*

Klasifikace podle zisku:

Altruistické - Převážně ve prospěch manipulované osoby, např. rodičovské manipulace, sociálních pracovníků ap.

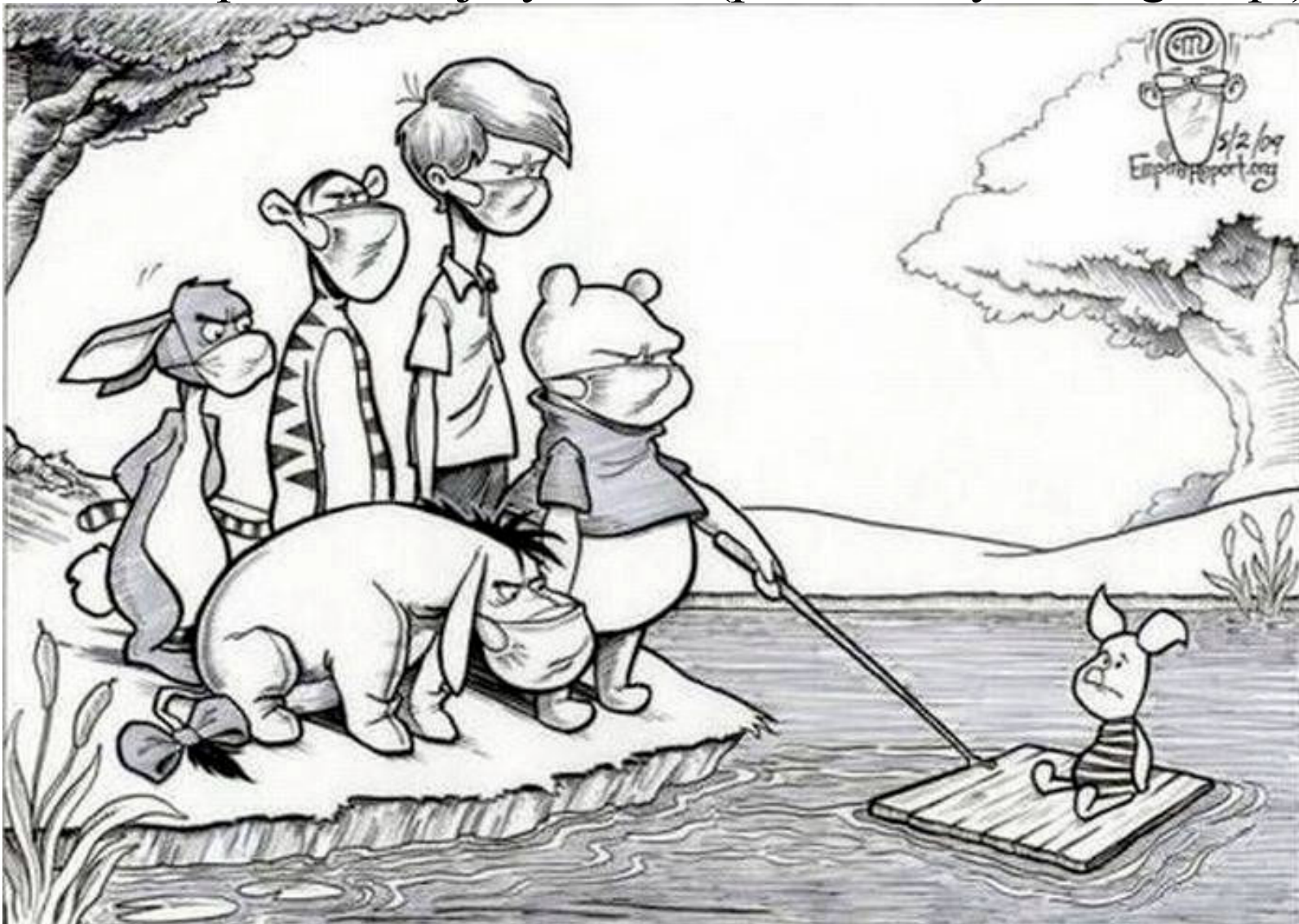
Egocentrické - cílem manipulátora je dosažení jeho osobního zisku. Obvykle patologické. Často obchodnické manipulace.

Podle pořadí:

Primární (spouštěcí) manipulace - začínají manipulativní boj

Sekundární antimanipulace - obranná reakce na primární

Manipulace může být ospraveditelná či bezcharakterní závisí na posouzení jiných věd (práva, etiky, teologie ap.)



Nepřímé manipulace

Všechny druhy nepřímých manipulací závisí na **teorii mysli** (false believe test):

Žaneta a Anežka jsou dvě holčičky. Žaneta má míč a dala ho pod polštář. Pak odešla do vedlejší místnosti. Když byla pryč, tak Anežka vzala míč z pod polštáře a dala do skříně na druhém konci místnosti. Až se Žaneta vrátí do pokojíčku, kde bude hledat míč?

Robin Dunbar: The human story, 2004

Jaká je vaše odpověď?

Jaká bude odpověď tříletého dítěte?

Teorie mysli, čtení mysli, mentalizace

Theory of mind, mind reading, mentalising

False-believe test ukazuje nástup teorie mysli okolo 4,5 let:

Před: "Žaneta myslí, že míč je ve skříni."

Po: "Žaneta si myslí, že je pod polštářem, ale já vím, že není."

Okolo tohoto věku začíná i velký nácvik manipulativních pravidel. Ty se stávají velkou hračkou okolo tohoto věku a produkují *pravidla manipulací*.

Zlozyk manipulovat představuje citovou retardaci dospělých, kteří ustrnuli na citově nižších stupních vývoje díky neurotickému či psychopatickému výchovnému prostředí.

Someone called you an owl!

Who?!

:-))))

A: Řekni "koleje"!

B: Koleje...

A: Bába tě poleje!

Stálo objevení teorie mysli život příbuzných hominidů?

Averze vůči blbým, zcestná posedlost IQ...

Zřetelně existuje dvojí morálka



Měla smůlu, že byla blbá?

Ája: Nesmíš honit slepičky, vždyť jsou hloupé!
Maxipes Fík: No právě...

Downův syndrom (debilita) na rozdíl od Aspergerova synd. mají teorii mysli - baví se víc tím, že při pexesu schovávají karty, než hledáním párů.

Češi jsou mistři pasivního odporu

Jaroslav Hašek: Dobrý voják Švejk.



**Toto typický systém dvou manipulátorů:
Přímý manipulátor a nepřímý antimanipulátor (pasivní odpor).**

Karel IV. - Vita Caroli - Kapitola IV.

O velikonoční neděli, to jest třetí den po mém příjezdu, byla otrávena má družina a já, ochráněn Boží milostí, unikl jsem otrávení, protože veliká mše byla sloužena dlouho a já při ní přijímal; proto jsem nechtěl jisti přede mší.

Když pak jsem přišel k obědu, bylo mi řečeno, že má čeled' náhle upadla do nemoci a zvláště ti, kdož před obědem něco pojedli. Já pak sedě za stolem nechtěl jsem jisti a všichni jsme byli zastrašeni.

A jak jsem se rozhlížel, viděl jsem člověka krásného a hbitého, jehož jsem neznal, který chodil kolem stolu a tvářil se němým. Pojav proti němu podezření dal jsem ho zajmouti. Ten po mnohém mučení třetího dne promluvil a přiznal se, že on v kuchyni namíchal do jídel jed z rozkazu a návodu Azza Viscontiho z Milána.

Jedem tím pak se otrávil: Jan z Bergu, hofmistr mého dvora, Jan z Honcheringen, Šimon z Kailu, který přisluhoval při mém stole, a ještě více jiných.

Klasifikujte manipulaci

Kdo je manipulátor?	×	Kdo je manipulovaný?
Přímá	×	Nepřímá
Altruistická	×	Egocentrická
Primární (spouštěcí)	×	Sekundární (obranná antimanipulace)

Dont_Look_Away_When_Im_Talking_To_You.wmv

Co je to za manipulaci?



Klasifikujte manipulaci



zvláštní případ trestající manipulace – anonymní manipulátor



Jeroným Klimeš: Reaction to an ambivalent object - Manipulation - 15



Překřížená komunikace

Jaký je to druh manipulace?

Desetileté děvče mělo po operaci rozcvičovat poraněnou končetinu. Bylo nutno u něho vzbudit velké úsilí, aby překonalo počáteční obtíže. Primář oddělení prohodil při vizitě k druhému lékaři polohlasně, ale tak, že to děvče mohlo zaslechnout, že "byl překvapen, jak se tohle děvče statečně chovalo - myslel si, jak bude z toho všeho poděšená - ale ve skutečnosti je to prima děvče - vsadil bych se, že rehabilitace bude mít právě u ní dobrý úspěch". A nezmýlil se.

Matějček Zdeněk (1993): Po dobrém, nebo po zlém?
O výchovných odměnách a trestech. Portál, Praha

Cyklus manipulace

- 1) **Silná a frustrovaná potřeba** (velmi často střed dvou hodnot)
- 2) **Anticipované (předvídané, předpokládané) odmítnutí**
- 3) **Fantazijní příprava** - Dlouhé intenzivní úvahy, jak uspokojit potřebu, viz video fotbal.
- 4) **Pocit nároku** na uspokojení
- 5) **Pokus o manipulaci**
 - A) úspěšný (zřídka) - **krátký hrot dobré nálady**
 - po uspokojení - ztráta zájmu o objekt, pohrdání
 - propadová křivka. Změna objektu zájmu (popelari.mpg)
 - B) neúspěšný (většinou) - **propad do deprese**
 - Příležitostně změna objektu zájmu (princezna.mp3)
 - Chronický neúspěch vede k sebenenávisti
- 6) Když objekt zjistí, že byl zmanipulován, brání se **antimanipulací**. Manipulátor musí najít nový trik.

Manipulátor musí neustále hledat nové triky a střídat prostředí



Manipulátoři mají sklon k moralizování, distribuci viny: princezna.mp3



Kamufláž "dělat jakoby nic"



Techniky antimanipulací

Pamatovat si manipulátora - lháře, podvodníka - a sledovat jeho chování přes dlouhou časovou plochu.

Zvýšit úsilí na odhalení podvodu - mentální i fyzické

Budovat si pojistné rezervy

Bezmocné vtipy - monopoly, politiky,



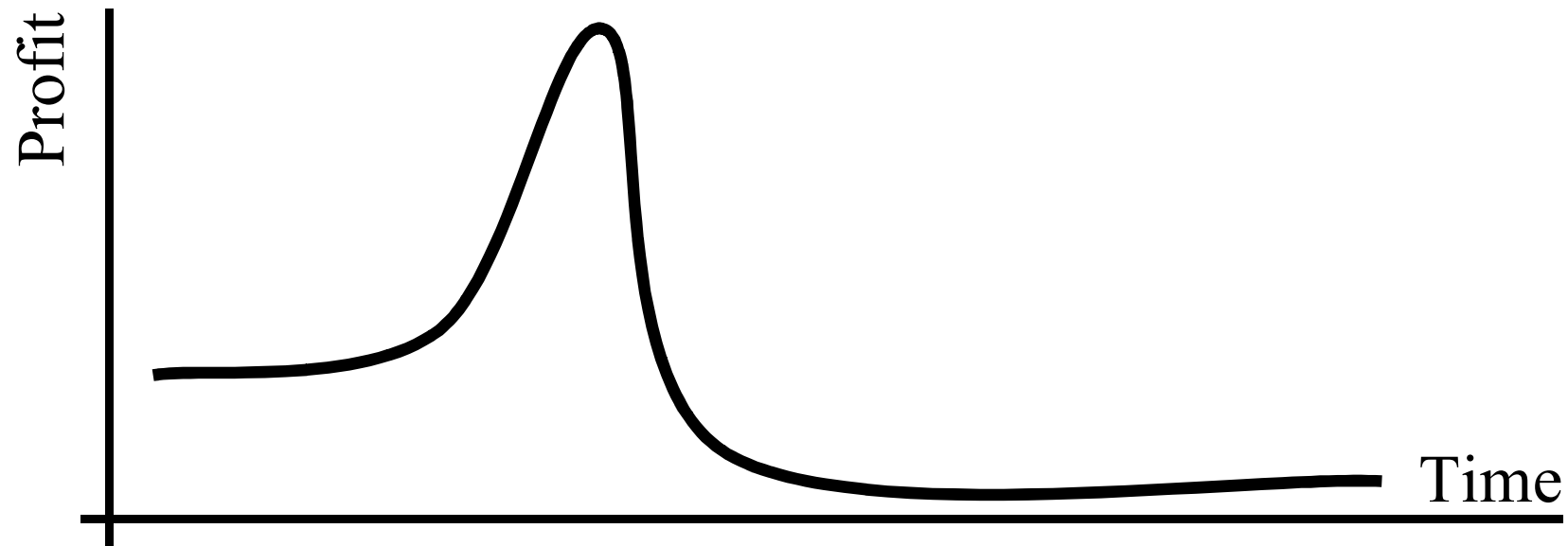
*...FRANTIŠKU, UŽ JE TO TADY, SLOŽENKA Z OCHRANNÉHO
SVAZU AUTORSKÉHO ZA HUDEBNÍ PRODUKCI NAŠEHO PEPÍČKA ...*

Charakteristika antimanipulací



- Lidé nenaslouchají poselství, ale pouze se snaží odkrýt další trik - zkryté poselství. (Praktická hluchota.)
- Vytváří si rezervy pro případ, že budou znova napáleni.

- Počáteční úspěch vystřídala chronická recese. Průběh má klasický tvar epidemiologické křivky.



Děkuji Vám za pozornost



Když pak budete kralovati po mně, ozdobeni korunou královskou, pomněte, i že i já jsem kraloval před vámi, a že jsem obrácen v prach a v hlínu červů...

Karel IV.

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.

jeronym.klimes@seznam.cz; <http://www.klimes.us>